

Міністерство освіти і науки України  
Київський національний лінгвістичний університет

**О.А. САБО**

*Історія англійської мови.  
Матеріали до лекцій і семінарів. Вправи.  
Тести. Ключі для самоконтролю*

**History of the English Language**  
Materials to Lectures and Seminars  
Exercises. Tests. Keys for Self-Control

Київ  
Видавництво Ліра-К  
2021

УДК 81.432.1-923

С 17

Друкується за рішенням вченої ради  
Київського національного лінгвістичного університету  
(протокол №10 від 27 січня 2020 року)

**Рецензенти:**

Сєрякова І.І., доктор філологічних наук, професор;

Летуновська І.В., кандидат філологічних наук, доцент;

Крилова Т.В., кандидат філологічних наук, доцент;

Ольга Джеффі, доктор філософії, Університет Міллерсвіль, США.

Сабо, О. А.

С 17 **History of the English Language. Materials to Lectures and Seminars Exercises. Tests. Keys for Self-Control. (Історія англійської мови. Матеріали до лекцій і семінарів. Вправи. Тести. Ключі для самоконтролю):** Навч. посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. – 230 с. ISBN 978-617-520-125-1

Англомовний посібник з «Історії англійської мови» містить найсуттєвіші положення курсу, що подаються у наочній формі і охоплює усі періоди розвитку англійської мови, починаючи з прагерманського періоду.

Матеріал ретельно розбито по відповідних темах та підтемах. При поданні теоретичного матеріалу у вигляді таблиць, з правого боку залишається вільне місце для нотаток, які можна робити під час прослуховування лекції, при опрацюванні рекомендованої літератури та при виконанні вправ, більшість яких забезпечена ключами. Надається зразок аналізу давньоанглійського тексту та вимоги до виконання цього завдання. Окрім чималої кількості вправ з ключами і тестів до кожної з тем, посібник містить узагальнюючі вправи, що готують студента до написання МКР.

Мета посібника – забезпечити подання великого за обсягом матеріалу у компактній формі, можливість його використання в якості наочності в аудиторії та для самостійної роботи, завдячуючи ключам. Побудова посібника дозволяє студентам засвоїти деякі основні положення курсу ще до початку семінарів.

Для студентів філологічних факультетів ЗВО та викладачів англійської мови.

ISBN 978-617-520-125-1

© Сабо О., 2021

**CONTENTS**

CONTENTS		4
PREFACE		5
THEORETICAL PART		7
Lecture 1	ENGLISH AS A GERMANIC LANGUAGE. SPECIFIC FEATURES OF GERMANIC LANGUAGES	7
Lecture 2	PERIODIZATION IN THE HISTORY OF ENGLISH. OE PERIOD. OE PHONOLOGY	20
Lecture 3	OE GRAMMAR. NOMINAL PARTS OF SPEECH	37
Lecture 4	OE GRAMMAR. THE VERB	53
Lecture 5	BASIC PECULIARITIES OF THE ME PERIOD. ME HISTORICAL AND CULTURAL EVENTS. ME PHONOLOGY	66
Lecture 6	MIDDLE ENGLISH GRAMMAR	83
Lecture 7	NEW ENGLISH PERIOD. HISTORICAL AND CULTURAL EVENTS OF THE NE PERIOD. NE PHONOLOGY. NE GRAMMAR	107
Seminar 8 (Theory)	OE, ME, NE SYNTAX. OE, ME, NE VOCABULARY & WORD-BUILDING SLIDES FOR INDIVIDUAL WORK	125
PRACTICAL PART		140
Seminar 1	ENGLISH AS A GERMANIC LANGUAGE SPECIFIC FEATURES OF GERMANIC LANGUAGES	140
Seminar 2	PERIODIZATION IN THE HISTORY OF ENGLISH OE PERIOD. OE PHONOLOGY	145
Seminar 3	OE GRAMMAR. NOMINAL PARTS OF SPEECH	151
Seminar 4	OE GRAMMAR. THE VERB	156
Seminar 5	GENERAL OUTLINE OF THE MIDDLE ENGLISH PERIOD. MIDDLE ENGLISH PHONOLOGY	162
Seminar 6	MIDDLE ENGLISH GRAMMAR	167
Seminar 7	NEW ENGLISH PERIOD. NEW ENGLISH PHONOLOGY. CHANGES IN NEW ENGLISH GRAMMAR	172
Seminar 8	OE, ME, NE SYNTAX. OE, ME, NE VOCABULARY & WORD-BUILDING	176
INDIVIDUAL WORK		182
REVISION		186
KEYS		192
APPENDIX		216
LIST OF CONTRACTIONS		223
LITERATURE		225

## Передмова

Посібник, що представлений Вашій увазі, містить найсуттєвіші положення, які мають забезпечити розуміння та засвоєння основних понять курсу «Історія англійської мови». Він відповідає робочій програмі, за якою для засвоєння курсу надається 14 годин лекцій, 16 годин семінарів, а по завершенні передбачається екзамен.

Слайди до лекцій містять найбільш важливу частину матеріалу, що обговорюється на лекції. З правої частини кожного зі слайдів залишається вільне місце для того, щоб студент міг доповнити основні положення іншою інформацією:

- впродовж слухання лекції;
- після її прослуховування, при підготовці до наступної лекції, семінару чи екзамену;
- при виконанні вправ, роблячи додаткові висновки чи узагальнення;
- при відпрацюванні пропущених лекцій чи як зорову опору за форс-мажорних обставин, як-от зникнення електроенергії, збій в апаратурі чи за відсутності відповідно обладнаної аудиторії для проведення лекції.

Передбачається, що студент має підготувати відповіді на питання до кожної наступної лекції. Вони містяться наприкінці прочитаної лекції і сприятимуть кращому розумінню та засвоєнню нових положень. До певної міри це знайомий матеріал, що вивчався з інших предметів. Також студент має бути готовим відповісти на основні питання прочитаної лекції, які містяться на початку наступної. Наявність слайдів до лекцій робить таку роботу більш чіткою і продуктивною.

Беручи до уваги насиченість і специфіку матеріалу з цього предмету, слайди до лекцій дозволяють засвоїти частину важливих положень до початку семінарів. Так, «Exercises to Lecture 1» з ключами для самоконтролю допомагають підготуватись як до другої лекції, що містить контрольні питання до попередньої, так і до першого семінару.

За тематикою семінарів і лекцій, що їм відповідають, надаються вправи. Переважна їх частина забезпечена ключами з метою самостійного опрацювання. До кожного з семінарів додаються зразки тестів у тому форматі, який може бути представлений при здійсненні експрес-контролю.

Практична частина посібника завершується зразками вправ, що готують студента до написання МКР.

Практика подавати матеріал лекцій у форматі слайдів, залишаючи вільне місце для його подальшого опрацювання, була запроваджена в університеті доц.Бакаєвою Г.Є. і виправдала ефективність її використання на практиці.

Хочу висловити вдячність рецензентам цього посібника: Серяковій І. І., доктору філологічних наук, професору Київського національного лінгвістичного університету, Криловій Т. В., кандидату філологічних наук, доценту Національного авіаційного університету, Летуновській І. В., кандидату філологічних наук, доценту національного університету імені Тараса Шевченка, О. Джефі, доктору філософії університету Міллерсвіль, штат Пенсильванія, США, а також моїм колегам, викладачам кафедри германської і фіно-угорської філології ім. професора Г. Г. Почепцова Київського національного лінгвістичного університету, що взяли участь в обговоренні посібника і висловили цінні зауваження. Особисту вдячність хочу висловити доценту кафедри Суботі С. В. за надану можливість використати в роботі деякі джерела цінної інформації з його власної бібліотеки. Хочу також подякувати Масловій К. О. за технічну допомогу у підготовці таблиць до видання. Бажаю успіхів студентам і читачам в опануванні курсу історії англійської мови.

З повагою, О. Сабо

# THEORETICAL PART

## LECTURE 1

### ENGLISH AS A GERMANIC LANGUAGE SPECIFIC FEATURES OF GERMANIC LANGUAGES

#### Plan of Lecture 1

1. Subject, aims and tasks of the History of English.
2. Place of Modern English in the IE family of languages.
3. Germanic languages.
4. Comparative Method.
5. The Concept of PG.
6. Specific features of Germanic languages.
7. PG Phonology.
8. PG Morphology.
9. PG Vocabulary.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

#### Literature to Lecture 1

- Ильиш, Б. А.** (1973). *История английского языка* (на англ. яз.). Ленинград: Просвещение. С. 9-33.
- Расторгуева, Т. А.** (2007). *История английского языка* (на англ. яз.). Москва: Астрель: АСТ. С. 34-49.
- Студенець, Г. І.** (1998). *Історія англійської мови в таблицях: навчальний посібник* (англ. мов.). Київ: КДЛУ. Tables 1-24, с. 5-28.
- Сабо, О. А.** (2007). *Вступ до германського мовознавства в таблицях: навчальний посібник* (англ. мов.). Київ: Освіта України. Tables 2, 3, 7-9, 12, 41-43, 45, 46, 50-55, 88-90, с. 9-20, с. 49-54, с. 58-64, с. 101-103.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

① **THE SUBJECT OF THE HISTORY OF ENGLISH**

- the history of the phonetic structure and spelling;
- the evolution of the grammatical system;
- the growth of the vocabulary;
- the changing historical conditions of English-speaking communities relevant to language history.

**AIMS**

- to give knowledge of linguistic history sufficient to account for the principal features of Present-day English;
- to give knowledge of some theoretical problems relevant to the English language history

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

② **CONNECTION WITH OTHER SUBJECTS**

- Practical Phonetics*
- Practical Grammar*
- Introduction to General Linguistics*
- Latin*
- Introduction to Germanic Linguistics*
- Lexicology*

Knowledge of the English Language History adds to deeper understanding of theoretical subjects such as Theoretical Phonetics, Theoretical Grammar, Typology and to development of a wider philological outlook

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

③ **MODERN GERMANIC LANGUAGES**

<b>WEST</b>	<b>NORTH</b>
Germanic Languages	Germanic Languages
ENGLISH	DANISH
GERMAN	SWEDISH
FRISIAN	NORWEGIAN
NETHERLANDISH	FAROESE
YIDDISH	ICELANDIC

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## AFRICAANS

### ④ INDO-EUROPEAN LANGUAGE FAMILY

<b>Germanic</b> (W) English German Frisian Netherlandish Yiddish Africaans (N) Danish Swedish Norwegian Faeroese Icelandic (E) Gothic↓	Vandalic↓ Burgundian↓ <b>Romance</b> French Italian ... <b>Celtic</b> Irish Scottish ... <b>Baltic ...</b> <b>Slavonic</b> Polish Bulgarian Ukrainian ...	<b>Indian / Indic</b> Hindi Urdu ... <b>Iranian</b> Persian Tajik ... <b>Hellenic</b> <b>Albanian</b> <b>Armenian</b> <b>Thracian</b> ↓ <b>Anatolian</b> ↓ <b>Tocharian</b> ↓ See T. 1, Ap.
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

### ⑤ COMPARATIVE METHOD (XIX c)

#### The founders of the comparative method



W. Jones   F. Bopp   R. Rask   J. Grimm   Vostokov A.C.

#### The basic notions of the comparative method

the genealogical classification, the language family, the archetype, the reconstruction, the cognates, the asterisk\*, the isogloss, the substratum ...

#### Ancient Germans. Sources of information

Pytheas, IV c B.C., Julius Caesar I c B.C., Pliny the Elder I c A.D., Cornelius Tacitus I c A.D., Bede the Venerable VIII c A.D.

### ⑥ THE CONCEPT OF PG

All Germanic languages originated from one parent language – **Proto-Germanic (PG)** or (Common G).

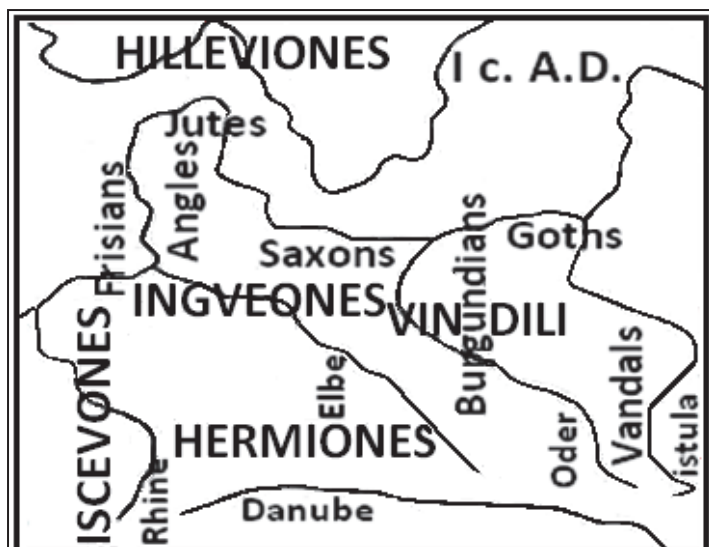
**PG** was a dialect of PIE which developed individual peculiarities between 15<sup>th</sup> & 10<sup>th</sup>/ 5<sup>th</sup> c B.C. **Early PG**. There are no records of Early PG.

At the beginning of our era PG split into dialectal groups and tribal dialects bringing to formation of Old Germanic I-ges: Gothic, Old English etc. **Late PG**



In the XIX c **PG** was reconstructed by methods of comparative linguistics from written records of Late PG

⑦ **PLINY'S CLASSIFICATION OF THE GERMANIC TRIBES**



⑧ **SPECIFIC FEATURES OF GERMANIC LANGUAGES**

- Fixed dynamic stress on the first root syllable;
- Changes of vowels and consonants:
  - Germanic Vowel Shift
  - Germanic Fracture
  - Grimm's Law
  - Verner's Law;
- Specific morphological structure of the word;
- Strong and weak declensions of adjectives;
- Strong and weak verbs

⑨ **WORD ACCENT**

PIE			
▼ /ROOT	▼ /SUFFIX	▼ /ENDING	
д'обрий	добр'іший		<i>Free force stress &amp; Musical pitch</i>
	укрив'ати	укритт'я	
майб'утній		майбутт'я	
PG			
<b>Early PG</b> ▼ /ROOT ▼ /SUFFIX ▼ /ENDING			<i>Free force stress</i>
<b>Late PG</b> ▼ /ROOT			<i>Fixed force</i>



2. *t* = *t*

⑬

**VERNER'S LAW**

?  
 L *caput* > Gt *haubip*      L *p* > Gt *b /v/* ?  
 G's L                              L *k* > Gt *h* G's L

**Position of stress!**

▼ Vow + *p, t, k* + Vow > *f, þ, h* – G's L

Vow + *p, t, k* + ▼ Vow > *b, d, g* – V's L  
*/v/, /ð/, /ɣ/*

		V's L			
p	>	f	>	v	>
t	>	þ	>	ð	>
k	>	h	>	ɣ	>
		G's L	Voicing of fricatives	Hardening	

⑭

**VERNER'S LAW. RHOTACISM**

**s > z > r**

o **S**va > o **Z**va > ▼ o **Z**a > ▼ o **r**a

wæs > wesan > wæron  
*/s/*            */z/*            */r/*

An unstressed vowel before 's' and a stressed vowel after it brought to voicing of /s/ into /z/ with its further development into /r/.

In Late PG the stress moved to the initial position

⑮

**INGVEONIC LOSS OF NASALS**

In West-Germanic Languages

Vow + m + f > Vow  
           n        s  
           Nas     Fric

OHG *fimf* > OE *fif*  
 \*onþer > OE *ōðer*  
 OHG *dunst* > OE *dūst*

Nasals were regularly lost before fricatives.

The rejection of consonants caused compensatorial lengthening of vowels

—	macron /'mækrɔn/	denoted a long sound
˘	breve /bri:v/	denoted a short sound

⑩ **WEST-GERMANIC LENGTHENING OF CONSONANTS / GEMINATION**

Vow + Cons + Sonorant → The **Consonant** is Any but 'r' j,w,l,r,v,n **Doubled**

OIceI sitja	> OE sittan	> OHG sizzen
Gt bidjan	> OE biddan	> OHG bitten
Gt akrs	> OFris ekker	> OHG ackar

After a **long** vowel lengthening **didn't** take place

⑪ **PECULIARITIES OF PG VOCALIC SYSTEM**

PIE Short & Long monophthongs		PG Short monophthongs	PG Long monophthongs
Front	Back	i	ī
High	u/ū	e	ē
Mid	o/ō	a	ō
Low	a/ā	?	?
		o	ā

**GERMANIC VOWEL SHIFT**

IE	a, o	>	PG	a	Only short /a/ & long /ō/ in Early PG!
IE	ā, ō	>	PG	ō	

L	ager	>	Gt	akrs	L	flōs	>	Gt	blōma
L	noctem	>	Gt	nahts	L	māter	>	Gt	mōdor
/o/ developed from /u/ as a result of Germanic Fracture					/ā/ developed after loss of /ŋ/ before /x/ in Late PG				

⑫ **GERMANIC FRACTURE / BREAKING**

IE e > Germ i		
L <i>medius</i> > OE <i>midde</i>	e + { i, j nasal+cons	In a narrow position
L <i>ventus</i> > OE <i>wind</i>		
IE u > Germ o		
Celt <i>hurnan</i> > OE <i>horn</i>	u + a	In a wide position

IE u = u Germ Skr <i>sunus</i> / OE <i>sunu</i> Olcel <i>sunr</i>	u + { u nasal+cons	Unchanged or narrow position
-------------------------------------------------------------------------	--------------------------	------------------------------------

The quality of a stressed vowel depended on the following sound – a regressive assimilation

⑲ **I-UMLAUT**

**Fronting** and **narrowing** of a root vowel under the influence of -i- / -j- of the suffix

ā	>	ǣ	OE	lār	>	OE læran
a	>	e (ä)	Gt	saljan	>	OE sellan
æ	>	e	Dan	gæst	>	Olcel gestr
o	>	e (ö)	Run	dohtir	>	Sw döttar
u	>	y (ü)	OHG	turi	>	MHG tür
eo	>	ie	OE	ceosip	>	OE ciesp

Developed in OE, OHG, in OSclanguages, but it did not develop in Gothic

⑳ **ABLAUT**

Ablaut is vowel gradation / vowel alternation in the roots of compared words. It doesn't belong to combinatorial changes since different vowels can be observed in the same environment.

Ukr *везу* ~ *возити*

It is applied in form-building or word-building or in both of them at a time

㉑ **ABLAUT. KINDS & USE**

**Qualitative** Ablaut: Ukr *везу* ~ *возити*

**Quantitative** Ablaut: L *sedo* ~ L *sēdi*

Qualitative-Quantitative Ablaut: OE *faran* ~ *fōr*

R *беру* ~ *сбор* ~ б ↓ *рать*  
∅

**Form-building:**

Ukr *везу* ~ *возити*, OE *cēosan* ~ *cēas* ~ *curon*



<b>STRONG DECLENSION</b>	<b>WEAK DECLENSION</b>
Was inherited from PIE	An innovation of PG
The paradigm of the strong declension was mostly formed by <b>-a-</b> and <b>-o-</b> stems	The paradigm of the weak declension developed in PG from <b>-n-</b> stems
Conveyed the category of Indefiniteness	Conveyed the category of Definiteness
Adjectives without determiners (attributes or predicatives)	Adjectives preceded by Demonstrative pronouns ...

25

### STRONG VERBS

#### Ablaut

were inherited from PIE → IE Ablaut: e ~ o ~ ∅

Germ Ablaut: i ~ a ~ ∅

Had 4 basic forms:

Inf	Past Sg	Past Pl	P II	Ablaut
Gt <u>grei</u> pan /i:/	gr <u>a</u> ip	gr <u>i</u> pum	gr <u>i</u> pans	(i) i ~ a ~ ∅
OE w <u>r</u> itan	wr <u>a</u> t	writon	writen	(i) i ~ a ~ ∅

Reflected as MnE **irregular** verbs

26

### WEAK VERBS

#### Dental suffixes

t-/d(-p-/ð-) originated in PG

The suffix -d- > PG \*don (do)

Had 3 basic forms:

	Infinitive	Past	Participle II
Gt	nasjan	nasid <u>a</u> /ð/	nasid <u>ps</u>
OE	nerian	nered <u>e</u>	nered <u>d</u>
OE	cēpan	cepte	cept <u>d</u>

Reflected as MnE **regular** verbs

23

### COMMON GERMANIC VOCABULARY





4. What are the essentials of vowel classification in Modern English?
5. What are the essentials of consonant classification in Modern English?
6. How many monophthongs were there in PG?
7. What groups of consonants prevailed in PG as compared with PIE?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

**Exercises To Lecture 1  
PROTO-GERMANIC PHONOLOGY**

**Exercise 1.** Identify the prevailing phonetic phenomenon in each of the given tasks.

Task 1.			
1.	L dictāre	>	OE dihtan
2.	Skr bhēdami	>	OE bītan
3.	L gustāre	>	OE ceosan
4.	L plēnus	>	Gt fulls
5.	L decem	>	Gt taihun

Task 5.			
1.	L medius	>	OE midde
2.	L ventus	>	OE wind
3.	L edit	>	OE iteþ
4.	Lith sunus	>	OE sunu
5.	Celt hurnan	>	OE horn

Task 2.			
1.	L capere	>	G haben
2.	Gr dekás	>	Gt tigus
3.	Gr patér	>	Gt fadar
4.	OE cēas – cēosan – coren		
5.	OE wæs – wesan – wæron		

Task 6.			
1.	Укр <u>во</u> зители	>	<u>ве</u> зу
2.	Р <u>г</u> ремит	>	<u>г</u> ром
3.	Р <u>бе</u> ру – <u>сбо</u> р – <u>бра</u> ть		
4.	L <u>sē</u> deo	>	<u>sē</u> di
5.	OE writan – wrāt – writon – writen		

Task 3.			
1.	Olccl epli	>	OE æpple
2.	Gt baitrs	>	OE bittor
3.	Gt sibja	>	OE <u>s</u> ibb
4.	OHG uns	>	OE <u>ū</u> s
5.	OHG fimf	>	OE fīf

Task 7.			
1.	OE*namnian	>	OE nemnan
2.	Gt kuni	>	OE cynn
3.	Run gastIR	>	Sw gäst
4.	OHG turi	>	OHG tür
5.	OHG gastI	>	OHG geste

Task 4.			
1.	L octo	>	Gt ahtau
2.	L noctem	>	Gt nahts

3.	L ovis	>	Gt awēþi
4.	Skr mātá	>	OE mōdor
5.	L frāter	>	OE brōþor

**Exercise 2.** Explain the correspondences of sounds in the given pairs of words (line 1) and insert the missing letters in the lines following it.

Task 1.			
1.	L <u>d</u> uo	>	Gt <u>t</u> wai
2.	L <u>p</u> lenus	>	Gt <u>_</u> ulls
3.	R све <u>к</u> ор	>	OHG swe <u>_</u> ur
4.	L <u>d</u> e <u>c</u> em	>	Gt <u>_</u> ai <u>_</u> un

Task 2.			
1.	Gr pa <u>t</u> er	>	Gt fa <u>d</u> ar
2.	L ca <u>p</u> ut	>	Gt hau <u>_</u> iþ
3.	R све <u>к</u> р <u>о</u> в <u>ь</u>	>	OHG swi <u>_</u> ar
4.	OE c <u>e</u> as <u>_</u>	>	OE cu <u>_</u> on

Task 3.			
1.	Gt fu <u>l</u> ljan	>	OE fy <u>l</u> lan
2.	OE b <u>o</u> c	>	OE b <u>_</u> c
3.	Gt ma <u>t</u> s	>	OE m <u>_</u> te
4.	OE <u>a</u> n	>	OE <u>_</u> ni3

**Exercise 3.** Choose the right answer. Several answers to one item are quite possible.

1.	OE wrītan – wrāt – writon – wrieten	A	Germanic Vowel Shift		
2.	L octo	>	Gt ahtau	B	Germanic Fracture
3.	L ventus	>	OE wind	C	Ablaut
4.	OE sætian	>	OE settan	D	Grimm's Law
5.	R босой	>	E bare	E	Verner's Law
6.	Ukr яблуко	>	E apple	F	West-Germanic Gemination
7.	Gt kuni	>	OE cynn	G	i-Umlaut
8.	L gustāre	>	OE cēosan		
9.	L <u>d</u> uo	>	Gt <u>t</u> wai		
10.	Gt auso	>	G ohr		